

KLAGANDE
AV Syd AB, 556273-9358

Ombud:
Advokaterna Emma Broddesson och Ulf Yxklinten
MAQS Law Firm Advokatbyrå i Malmö KB
Box 226
201 22 Malmö

MOTPART
Stockholms stad, 212000-0142
Box 7005
121 07 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE
Förvaltningsrättens i Stockholm dom den 20 juli 2012 i mål nr 13064-12,
se bilaga A

SAKEN
Offentlig upphandling

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och förordnar att
upphandlingen IT-kringutrustning (dnr 103-241/2010) ska göras om.

YRKANDEN M.M.

AV Syd AB (bolaget) yrkar i första hand att kammarrätten, med ändring av förvaltningsrättens dom, ska besluta att upphandlingen ska rättas på så sätt att bolagets anbud utvärderas. I andra hand yrkar bolaget att kammarrätten ska besluta att upphandlingen ska göras om.

Bolaget anför i huvudsak följande. De åtta produkter som diskvalificerades i bolagets anbud är likvärdiga med referensprodukterna och skulle rätteligen inte ha diskvalificerats. Förvaltningsrättens bedömning av tillämpligheten av 6 kap. 4 § lagen (2007:1091) om offentlig upphandling, LOU, är felaktig. En omfattande upphandling med ett stort antal produkter är inte att anse som en sådan undantagssituation som ger den upphandlande enheten rätt att ange varumärken. Stockholms stad har på ett objektivt sätt beskrivit ett stort antal efterfrågade produkter i detalj. Det har således varit möjligt för Stockholms stad att beskriva föremålet för upphandlingen utan angivande av varumärken. Detta skulle även ha gjort föremålet för upphandlingen tydligare och mer begripligt. Förutsättningarna för att tillämpa undantagsregeln i 6 kap. 4 § LOU har inte varit uppfyllda. Bolaget har eller kan komma att lida skada, eftersom bolaget, om deras anbud hade utvärderats, hade tilldelats ett ramavtal.

Stockholms stad (staden) motsätter sig bifall till överklagandet.

Staden anför i huvudsak följande. Påståendet att bolagets produkter är likvärdiga referensprodukterna bestrids. Stadens behov när det gäller ergonomiska egenskaper kan inte beskrivas i neutrala termer på samma sätt som de tekniska kraven på en interaktiv skrivtavla. Syftet med hänvisningen till varumärken har varit att underlätta för anbudsgivarna att förstå stadens behov. En långtgående precisering av kraven på funktion och egenskaper eller en hänvisning till produktblad hade inte gjort föremålet för upphandlingen tydligare och mer begripligt. En sådan precisering hade i

stället riskerat att begränsa utrymmet att offerera likvärdiga produkter. Staden har inte gjort gällande att undantagsbestämmelsen i 6 kap. 4 § LOU har tillämpats på grund av att upphandlingen rör ett stort antal produkter. Hänvisning till varumärken har endast gjorts för ca tio procent av produkterna och enbart i fall då det varit omöjligt att beskriva produkterna på ett varumärkesneutralt sätt.

SKÅLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten konstaterar inledningsvis att staden, i upphandlingens förfrågningsunderlag, har efterfrågat bl.a. sex tangentbord av olika slag med angivande av varumärken. 6 kap. 4 § LOU är därför tillämplig.

Av nämnda bestämmelse framgår att de tekniska specifikationerna inte får innehålla uppgifter om ursprung, tillverkning eller särskilt framställningssätt eller hänvisningar till varumärke, patent, typ, ursprung eller tillverkning, om detta leder till att vissa företag gynnas eller missgynnas. Sådana uppgifter och hänvisningar får dock förekomma i specifikationerna, om det annars inte är möjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt. En sådan uppgift eller hänvisning ska följas av orden ”eller likvärdigt”.

Kammarrätten gör följande bedömning.

Staden har efterfrågat tangentbord av olika slag med hänvisning till varumärken. Enligt kammarrättens mening är det svårt att tänka sig en situation när en hänvisning till ett specifikt varumärke i en upphandling varken gynnar eller missgynnar vissa företag. Kammarrätten bedömer att den aktuella specifikationen leder till att vissa företag gynnas respektive missgynnas. Hänvisning till varumärke får då endast förekomma om det annars inte är möjligt att beskriva föremålet tillräckligt preciserat eller begripligt.

Det framgår redan av ordalydelsen i 6 kap. 4 § LOU att det endast i undantagssituationer är tillåtet att hänvisa till ett visst varumärke. Syftet med att tillåta hänvisningar i undantagssituationer är inte att den upphandlande myndigheten ska slippa beskriva föremålet för upphandlingen, utan i stället att underlätta för leverantörerna att förstå vad som efterfrågas. Det ska i princip vara objektivt omöjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat eller begripligt, för att en hänvisning till ett visst varumärke ska vara tillåten.

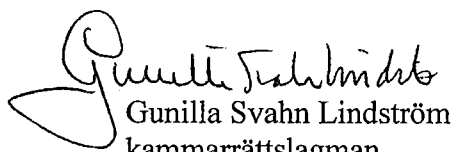
Bolaget har anfört att det har eller kan komma att lida skada på grund av stadens agerande, eftersom bolaget hade tilldelats ett ramavtal om deras anbud hade utvärderats. Mot bakgrund av vad som kommit fram i målet anser kammarrätten att bolaget har gjort detta sannolikt. Enligt kammarrättens mening måste staden då visa att det varit motiverat med en specifikation med hänvisning till varumärken.

Staden har anfört att en precisering av kraven på funktion och egenskaper inte hade gjort föremålet för upphandlingen tydligare och mer begripligt, samt att hänvisningar till varumärken endast har förekommit när det varit omöjligt att beskriva produkterna på ett varumärkesneutralt sätt. Enligt kammarrättens mening räcker inte det för att staden ska anses ha visat att det är fråga om en sådan undantagssituation där det är tillåtet med hänvisning till varumärken.

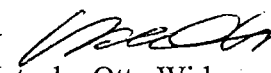
Mot denna bakgrund finner kammarrätten att staden, genom att i upphandlingens förfrågningsunderlag efterfråga tangentbord av olika slag med hänvisning till varumärken, har agerat i strid med 6 kap. 4 § LOU. Bolaget har genom detta agerande i vart fall riskerat att lida skada. Eftersom felet i förfrågningsunderlaget är hänförligt till upphandlingens konkurrens-
uppsökande skede, ska upphandlingen göras om.

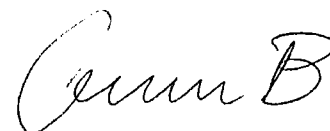

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 9).

Gunilla Svahn Lindström
kammarrättslagman
ordförande

Rolf Bohlin
kammarrättsråd
referent

Natacha Otte Widgren
tf assessor

Omar Bembli
kammarrättsfiskal

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Allmänna avdelningen

DOM
2012-07-20
Meddelad i
Stockholm

Mål nr
13064-12
Enhet 18

SÖKANDE

AV Syd AB, 556273-9358
Pilotgatan 7
212 39 Malmö

Ombud: Advokat Emma Broddesson och advokat Ulf Yxklinten
MAQS Law Firm Advokatbyrå i Malmö KB
Box 226
201 22 Malmö

MOTPART

Stockholms stad, 212000-0142
Box 7005
121 07 Stockholm

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling – LOU

DOMSLUT

Förvaltningsrätten avslår AV Syd AB:s ansökan om ingripande enligt
LOU.

Dok.Id 258584

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: forvaltningsrattenistockholm@dom.se	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00

BAKGRUND, YRKANDEN M.M.

Stockholms stad (staden) genomför upphandling av IT-kringutrustning. Upphandlingen genomförs som ett öppet förfarande enligt LOU. Av tilldelningsbeslut daterat den 11 juni 2012 framgår att staden beslutar att teckna ramavtal med andra leverantörer än AV Syd AB (bolaget).

Bolaget ansöker om överprövning och yrkar i första hand att upphandlingen ska rättas på så sätt att bolagets anbud utvärderas och i andra hand att upphandlingen ska göras om.

Bolaget har till stöd för sin ansökan anfört i huvudsak följande. Som en del i förfrågningsunderlaget finns en förteckning över alla produkttyper som anbudsgivaren ska erbjuda. Staden anger som skäl till beslutet att diskvalificera bolagets anbud att de underkänt nio positioner i bolagets anbudssortiment och att anbudet därigenom inte uppfyller kraven i anbudsinbjudan då mer än fem positioner har blivit underkända. Staden har diskvalificerat position 23-28, 33, 41 och 116.

Avseende positionerna 23-28 namnges ett tangentbord eller nummerdel och efter namnet "eller likvärdig". Den motivering som angetts för diskvalificering av positionerna 23-28 är att referensprodukten har en egenskap med en typ av magnetkoppling och att bolagets produkt inte har den egenskapen. Av förfrågningsunderlaget framgår inte att det är just magnetisk koppling som är den tekniska specifikation som staden kräver att produkten har. Det anges inte i förfrågningsunderlaget att det är ett skall-krav att det ska vara en magnetkoppling. Såvitt avser position 25 och 28 anges att det numeriska tangentbordet ska höra ihop med och gå att sätta samman med den produkt som erbjuds i positionen ovan, dvs. tangentbordet. Bolagets erbjudna produkter är kompatibla och hör ihop på likvärdigt sätt och uppfyller därmed skall-kraven.

Avseende position 33 anges som motivering för diskvalificering att den inte kan anses vara likvärdig referensprodukten som bland annat har den egenskapen att den är anpassad för både höger- och vänsterhänta. Av förfrågningsunderlaget för position 33 framgår inte att den produkt som ska anges ska vara anpassad för både höger- och vänsterhänta. Bolagets produkt är likvärdig den namngivna produkten och ska därmed rätteligen inte diskvalificeras.

Avseende position 116 är ett av kraven att anslutningen är minst 3.5 mm kontakt. Den motivering som anges för diskvalificering är att den erbjudna produkten inte uppfyller kravet på 3.5 mm anslutning. Den produkt som bolaget erbjudit är Logitech Desktop Microphone som har en anslutning med 3.5 mm kontakt. Den länk som angetts är dock till Logitech USB desktop Microphone. Det rör sig om en uppenbar felskrivning. Staden hade möjlighet att ställa kompletteringsfrågor i denna del vilket man inte gjort. Staden har begärt kompletteringssvar avseende andra produkter och borde följaktligen begärt ett förtydligande även avseende denna position. Om bolaget fått en begäran om förtydligande vilken av de två produkterna som erbjöds skulle de meddelat att den produkt som de erbjöd var Logitech Desktop Microphone.

Avseende aktuella positioner kunde staden gett en teknisk specifikation så att anbudsgivarna fick vetskap om de skall-krav som staden har på produkten. Av förfrågningsunderlaget, såvitt avser nu redogjorda positioner framgår inte vilka tekniska specifikationer som är skall-krav enligt staden. Genom att ange en produkt "eller likvärdig" kan inte anbudsgivaren veta vad staden anser är viktigt hos produkten. Det innebär att staden har haft en möjlighet att diskvalificera positioner skönsmässigt. Staden har diskvalificerat produkterna på grund av ett, för anbudsgivaren okänt och oförutsebart krav. Staden har diskvalificerat åtta av bolagets positioner felaktigt, då

de produkter som bolaget angett i sitt anbud är likvärdiga och skulle rätteligen inte ha diskvalificerats. Rätteligen skulle endast en position diskvalificeras, vilket understiger de fem produkter som anges i anbudsinbjudan, punkt 4.1. Bolagets anbud skulle därmed utvärderats och haft rätt att delta i e-auktionen.

Förfrågningsunderlaget strider mot LOU då kvalificeringen såvitt avser positionerna 23-28 och 33 inte är transparenta. Staden har genom förfrågningsunderlagets utformning beretts möjlighet att gynna viss tillverkare då de inte angett vilka specifikationer som utgör skall-krav. Även tillämpningen strider mot LOU då den skett skönsmässigt. Produkter har diskvalificerats på grund av avsaknaden av vissa tekniska specifikationer som inte framgår av förfrågningsunderlaget. Bristerna i förfrågningsunderlaget påverkar upphandlingens konkurrensuppsökande del och kan inte rättas. Upphandlingen ska därför göras om. Bolaget har lidit skada då bolaget, om deras anbud hade utvärderats hade tilldelats ett ramavtal.

Staden bestrider bifall till bolagets ansökan och anför bl.a. följande. Staden har inte brutit mot de grundläggande principerna i 1 kap. 9 § LOU eller i någon annan bestämmelse i LOU. I förfrågningsunderlaget redogörs utförligt hur prövningen av anbudsgivarnas produktsortiment kommer att genomföras. Vid prövningen av anbudsgivarens anbud har sammanlagt nio positioner i anbudssortimentet inte uppfyllt kraven. I enlighet med förutsättningarna i upphandlingen har anbudet inte blivit kvalificerat att delta i e-auktionen. Bolaget har inte för någon av de underkända produkterna utnyttjat möjligheten att erbjuda reservprodukter. Till beskedet om att anbudet inte gått vidare bifogades stadens utvärdering av produkterna. Motiveringarna till varför de aktuella positionerna inte godkännts fanns antecknade i en särskild kolumn. Produktsortimentet har omfattat 209 produkter. För ca 90 % av produkterna görs i kravspecifikationen ingen hänvisning till varumärke "eller likvärdig". I de fall sådan hänvisning görs har det va-

rit fråga om produkter som varit omöjliga att beskriva på ett varumärkesneutralt sätt. Bolagets påstående om att tillvägagångssättet berett staden möjlighet att gynna viss tillverkare bestrids. Skälet till att hänvisning har gjorts till varumärke med tillägget "eller likvärdig" är att en beskrivning av produkterna hade blivit så detaljerad att den snarare hade riskerat att begränsa möjligheterna att erbjuda likvärdiga produkter. Syftet har varit att underlätta för leverantörerna att förstå vad staden efterfrågar så att de därmed har kunnat utforma sina anbud. Bolagets påstående att de underkända produkterna är likvärdiga bestrids. Likaså bestrids att prövningen av anbudet skett skönsmässigt. När förutsättningar finns att tillämpa undantagssituationen enligt 6 kap. 4 § LOU kan det inte med stöd av transparensprincipen krävas att den upphandlande myndigheten fullständigt redogör för hur likvärdighetsbedömningen avses att gå till, eftersom den särskilda regleringen i 6 kap. 4 § LOU då inte skulle fylla något syfte. Leverantörerna har behandlats på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt, anbudet har prövats i enlighet med förutsättningarna i förfrågningsunderlaget och upphandlingen har genomförts på ett öppet sätt. Till stöd för att upphandlingen genomförts i enlighet med LOU:s bestämmelser åberopas Kammarrätten i Jönköpings dom den 4 augusti 2011 i mål nr 1903-1913-11.

Bolaget anför vidare bl.a. följande. Den av staden åberopade domen är inte relevant. Det är inte korrekt att det är omöjligt att beskriva de produkter där man angett ett specifikt varumärke. Det har varit möjligt för staden att beskriva vilka funktionskrav de hade. Anledningen till att bolaget inte lämnat några reservprodukter avseende position 23-28 och 33 är att det inte angavs några direkta krav på funktion på dessa produkter utan endast att likvärdiga produkter skulle godtas. De krav som staden har på aktuella positioner är avseende position 23 och 26 att det ska vara ergonomiskt och avseende position 25 och 28 att de numeriska tangentbordet ska höra ihop med och gå att sätta samman med den produkt som erbjuds i positionen ovan. Dessa krav uppfyller de av bolaget offererade produkter. Vad gäller

övriga positioner 24, 27 och 33 ställs inga krav. Att ange att tangentbordet ska kunna kopplas samman med en magnetkoppling och att produkten på position 33 ska vara en mus som ska kunna användas av både höger- och vänsterhänta, är fullt möjligt och skulle inte innebära att en för detaljerad beskrivning. Som exempel kan nämnas att under position 32, som även den avser en mus, anges bl.a. att den ska kunna användas av både höger- och vänsterhänta. Vad gäller denna position har staden uppenbarligen haft möjlighet att beskriva den produkt de efterfrågar utan angivande av en viss leverantör. Eftersom det uppenbarligen varit så att det var vissa funktioner hos angivna produkter som efterfrågades skulle detta ha framgått av förfrågningsunderlaget för att det skulle vara transparent.

DOMSKÄL

Frågan i målet är i första hand om staden haft rätt att i förfrågningsunderlaget hänvisa till referensprodukter (särskilda varumärken) på sätt som skett.

Av 6 kap. 4 § LOU, framgår att de tekniska specifikationerna inte får innehålla uppgifter om ursprung, tillverkning eller särskilt framställningssätt eller hänvisningar till varumärke, patent, typ, ursprung eller tillverkning, om detta leder till att vissa företag gynnas eller missgynnas. Sådana uppgifter och hänvisningar får dock förekomma i specifikationerna, om det annars inte är möjligt att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat och begripligt. En sådan uppgift eller hänvisning ska följas av orden "eller likvärdigt".

En hänvisning till visst varumärke i en upphandling kan leda till att vissa företag gynnas respektive missgynnas. Frågan är då om det varit möjligt eller inte för staden att beskriva föremålet för upphandlingen tillräckligt preciserat eller begripligt. Av ordalydelsen i LOU framgår att fråga ska vara om undantagssituationer.

Förvaltningsrätten anser att det inte varit möjligt i den mening som avses i 6 kap. 4 § LOU för staden att beskriva föremålen för upphandlingen tillräckligt preciserat eller begripligt, detta framförallt mot bakgrund av att upphandlingen rör ett mycket stort antal produkter. En långtgående precisering av krav på funktion och egenskaper skulle inte gjort föremålet för upphandlingen mer tydligt och begripligt. Staden har därmed haft rätt att hänvisa till visst varumärke med tillägget "eller likvärdigt" på sätt som skett.

Frågan blir då om upphandlingen likväl kan anses ha skett i strid med LOU. Staden har i förfrågningsunderlaget även angett att likvärdiga produkter accepteras. Om undantagssituation enligt 6 kap. 4 § LOU föreligger och tillägg "eller likvärdigt" gjorts, kan det vidare enligt förvaltningsrättens mening inte med stöd av transparensprincipen krävas att upphandlande myndighet fullständigt redogör för hur likvärdighetsbedömningen avses gå till, eftersom den särskilda regleringen i 6 kap. 4 § LOU då inte skulle fylla något syfte.

Mot bakgrund härav anser förvaltningsrätten att det som kan krävas i nu aktuellt hänseende är att en potentiell anbudsgivare får information som är tillräcklig för att denne i sitt anbud ska kunna visa att eventuella alternativa produkter är likvärdiga med referensprodukterna.

Staden har dessutom i förfrågningsunderlaget uttryckligen angett att det är den upphandlande myndigheten som gör bedömningen om offererad produkt är likvärdig med efterfrågad produkt och företagen har kunnat ange reservprodukter vilket bolaget inte angivit. Sammanfattningsvis anser förvaltningsrätten att utformningen av förfrågningsunderlaget med hänvisning till referensprodukter i förevarande mål inte inneburit att transparensprincipen åsidosatts.

Staden har därmed haft fog för beslutet att förkasta bolagets anbud. Det som bolaget anfört medför således inte att det kan anses visat att staden brutit mot transparensprincipen, likabehandlingsprincipen eller någon av de andra principerna som bär upp LOU. Ansökan ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1A LOU).

Kaija Hultquist
Kaija Hultquist

rådman

Föredragande har varit Charlotte Welwert.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen fordras att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att talan prövas eller om det föreligger synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att grund för resning föreligger eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

I mål om överprövning enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling eller lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Vanligtvis får, då kammarrätten inte har fattat något interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, avtal slutas omedelbart. I de fall där kammarrätten har fattat ett interimistiskt beslut om att upphandlingen inte får avslutas, får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt det interimistiska beslutet. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Skrivelsen med överklagande ska undertecknas av klaganden eller dennes ombud och inges i original samt innehålla;

1. den klagandes namn, personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen härför
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.